

Posudek vedoucího diplomové práce:

Julie Lišková

Jaromír Neumann: znalec benátské malby

Zájmem autorky této diplomové práce je znalectví obrazů starých mistrů, a proto se ve své práci zaměřila na jednoho z významných znalců českého dějepisu umění Jaromíra Neumanna. Z jeho rozsáhlé práce si potom vybrala takové texty, které jsou o obrazech benátských mistrů, k jejichž určení autorství tento badatel významně přispěl. Než přistoupila k vybraným dílům, aby sledovala, jakým způsobem Neumann jako znalec pracoval, pokusila se v prvních kapitolách vystihnout, co je to znalectví, a naznačila stručný historický přehled jeho vývoje. K tomu přiřadila kapitolku o „Restaurování jako hlavní pomocné vědě pro znalectví“, kde doložila, že tato exaktní metoda je důležitou pomůckou v práci znalce starých mistrů a že ji také sám Neumann hojně využíval. Jaromíra Neumanna nám pak představila pouze v krátkém profesním životopise s poukazem, že obsáhlý životopis tohoto českého historika umění není centrem této diplomové práce. Vlastní téma pak předvedla na jedenácti obrazech benátských mistrů převážně z 16. století z významných sbírek v České republice, a to z Obrazárny Pražského hradu, ze sbírky olomouckých arcibiskupů, uložené jednak v Olomouci, jednak v Kroměříži, a z Národní galerie v Praze, tedy z institucí, kde Neumann v průběhu 60. až 80. let také působil. Jsou to díla Tizianova, Tintoretova, Veroneseho, Bassanů a Marconiho. Autorka postupuje chronologicky, tak jak Neumann obrazy zkoumal a postupně publikoval. Vychází tedy z jeho odborných textů, které většinou publikoval. Některé autorka našla v Neumannově archivu, uloženém v ÚDU AV. U jednotlivých obrazů nejprve stručně naznačila provenienci, pak se důkladně zabývala Neumannovými znaleckými postupy, jak dospíval k určení autora příslušného díla. K tomu potom připojila recentní názory ostatních českých i evropských badatelů a porovnávala je s výsledky Neumannovy práce. Čtenář této diplomové práce tak má možnost zhodnotit přesnost a trefnost Neumannových určení. V období po druhé světové válce Neumann patřil k zakladatelům znalecké práce benátských mistrů z našich sbírek. Taková zakladatelská práce byla provedena velmi přesně, protože většina jeho připsání a časové zařazení jím hodnocených děl je platná do dneška. K takovému závěru dospěla autorka ve své poslední kapitole, kde se snažila také nalézt a vymezit Neumannovy postupy nebo metodu, se kterou přistupoval k těmto dílům a na jakých základech je autorsky určoval. Zde tedy autorka konstatuje, že podstatný pro Neumanna byl stylový rozbor díla, který definoval na základě komparace s příbuznými a časově souhlasnými díly daného autora. Spolupracoval s restaurátory a plně využíval jejich závěrů, a to ať v otázce odstranění přemalob, nalezení a identifikování signatur, anebo chemického rozboru barev či podkladových vrstev. Na základě toho formuloval svůj názor, založený na široké zkušenosti a talentu. Tato diplomová práce má také standardní přílohy, jako seznam zkratk, použité literatury a obrazovou přílohu.

Kriticky lze vytknout některé skutečnosti, jako např. na s. 32, kde se nachází poněkud nepřesná informace o sbírce olomouckého biskupa Karla II. z Lichtensteinu-Castelcornu v tom smyslu, že „neshromáždil tak obsáhlý soubor“, když tato sbírka patří k největším ze 17.

století na Moravě. Navíc je v dalším odstavci tento biskup jmenován podruhé, jakoby se jednalo o jinou osobu. Kriticky lze připomenout, že autorka v pojednání o jednotlivých obrazech, zvláště těch z Obrazárny Pražského hradu, nevyhledala starší literaturu, kde jsou zaznamenány názory na jejich autorství a cituje je z druhotné literatury, tedy z katalogu Jaromíra Neumanna. Možná při prepisování Neumann udělal chybu nebo četl nepřesně, a tak vždy v odborném textu stojí zato zkontrolovat původní verzi. Lze také vytknout, že v Seznamu použité literatury měly být zvláště uvedeny nepublikované texty, které autorka našla v Neumannově archivu, právě tak i restaurátorské zprávy jako prameny, a potom bibliografie. V obrazové příloze mi pak chybí obrázky některých Benátčanů z Národní galerie v Praze.

Souhrnně však je třeba říci, že se autorka pustila do velmi odvážného tématu, což jsou otázky znalectví, které je většinou založeno na subjektivních přístupech, vycházejících z talentu a školeného oka znalce a jež se velmi obtížně formulují. To také vyplývá z Úvodu diplomové práce a její kapitoly o znalectví. Jistě bychom našli ještě celou řadu odborných pojednání, ale i osobních výpovědí ze zkušeností významných znalců na toto téma, ale autorka se držela i v tomto několika textů Neumannových, ve kterých se on snažil problematiku vysvětlit a také popsat své zkušenosti. Autorčina touha proniknout do způsobů znalectví, pochopit je a naučit se je vyústila v konfrontaci takových přístupů právě Jaromíra Neumanna, který v posledních desetiletích patřil k jedněm z mála „úspěšných“ znalců v české uměnovědě. Nezůstala jen u excerpování jeho názorů na jednotlivé benátské obrazy, ale pokusila s jistým omezeným úspěchem i o jakési závěrečné shrnutí a formulování Neumannovy znalecké metody. Autorka asi nejvíce na jeho práci oceňuje komplexnost, do které zahrnul různá hlediska a různé pohledy, včetně toho restaurátorského, a na nich vybudoval konečný názor. Vznikla tedy zajímavá diplomová práce, která se na řadě míst, co se formulací týče, pohybuje na kritické hranici, ale o to je odvážnější.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze 4. září 2014

doc. PhDr. Martin Zlatohlávek, PhD.